

Foment de la participació ciutadana i integració social dels joves marroquins a Canovelles

Una anàlisi de la xarxa de recursos del municipi en l'àmbit del lleure

Mercè Zegri, Josep Flores

Associació per a l'Estudi i la Promoció del Desenvolupament Comunitari

ABRIL 2002

1318

1318

**FOMENT DE LA PARTICIPACIÓ CIUTADANA I
INTEGRACIÓ SOCIAL DELS JOVES MARROQUINS A
CANOVELLES**

**UNA ANÀLISI DE LA XARXA DE RECURSOS DEL MUNICIPI EN
L'ÀMBIT DEL LLEURE**

**Mercè Zegri
Josep Flores**

**Associació per a l'Estudi i la Promoció del
Desenvolupament Comunitari**

Abril, 2002

AGRAÏMENTS

Han donat suport a aquest projecte la Fundació Jaume Bofill, el Patronat Flor de Maig de la Diputació de Barcelona i el *Pla d'integració dels immigrants del Vallès Oriental*, promogut pel Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya en conveni amb el Consell Comarcal del Vallès Oriental, l'Ajuntament de Granollers i l'Ajuntament de Mollet.

Jordi Pascual, director del Departament d'Immigració de l'AEP Desenvolupament Comunitari, ha fet el seguiment de tot el procés de treball i ha revisat aquest informe. Mikel Aramburu, membre del mateix Departament, ha fet lectures i esmenes a l'informe.

Montse Domínguez, coordinadora de l'Àrea de Serveis Personals de l'Ajuntament de Canovelles, ha fet un seguiment del procés de treball, a més de facilitar-nos dades, contactes i cessió d'equipaments per fer les entrevistes.

INDEX

1. Introducció.....	4
2. Pla de treball i metodologia.....	8
2.1 Metodologia.....	8
2.2 Agents centrals.....	9
2.3 Altres activitats.....	9
3. Context.....	11
3.1 La participació dels joves a Canovelles.....	11
3.2 La immigració a Canovelles.....	12
3.2.1 Dades de la població jove marroquina.....	12
3.2.2 Participació dels marroquins al municipi.....	14
3.3 Presentació de les agències i agents entrevistats.....	15
3.3.1 Serveis municipals relacionats amb el lleure.....	15
3.3.2 Associacions juvenils.....	19
3.3.3 Teixit associatiu i joves immigrants.....	21
4. Descripció de les entrevistes.....	22
4.1 Els serveis municipals.....	22
4.2 Les associacions juvenils.....	26
4.3 Teixit associatiu i joves marroquins.....	30
5. Conclusions i propostes.....	33
6. Documents consultats.....	40
Annex 1: Llistat dels contactes realitzats.....	41

1. Introducció

El projecte *Foment de la participació ciutadana i integració social de la població immigrada extracomunitària* ha rebut suport de la Fundació Jaume Bofill i el Patronat Flor de Maig de la Diputació de Barcelona, i s'ha dut a terme en el marc del *Pla Comarcal d'integració dels immigrants del Vallès Oriental*, promogut pel Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya des del 1997 i gestionat per l'Associació per a l'Estudi i la Promoció del Desenvolupament Comunitari.

En el marc del *Pla*, al llarg d'aquests anys, s'han promogut diverses accions, sempre encaminades a contribuir a la plena integració del col·lectiu immigrant extracomunitari en la vida social de la comarca, promovent la igualtat d'oportunitats i accés als recursos públics, així com el diàleg intercultural, la convivència i la cohesió social.

El projecte *Foment de la participació ciutadana i integració social dels immigrants* va ser elaborat per l'equip gestor del *Pla* en l'any 2000, amb l'ànim de donar continuïtat a una línia de treball oberta l'any anterior, de promoció de la participació dels immigrants en diferents àmbits de la vida social dels municipis. Aquesta línia de treball s'inicià com a resposta a les demandes sorgides en els diferents òrgans de participació del *Pla Comarcal* (de caràcter polític, tècnic i associatiu), en els quals, a partir sobretot del 1999, es comença a expressar la necessitat d'entomar la immigració extracomunitària des de l'àmbit local i d'implicar en aquesta tasca a altres agents socials -formals i informals-, com ara associacions de veïns, associacions de pares i mares, associacions de joves, dones, etc. Així doncs, des de l'equip gestor del *Pla*, en el 1999 vam iniciar algunes intervencions, amb caràcter pilot, a certs municipis de la comarca, en la mateixa línia de fomentar la participació dels immigrants estrangers en àmbits concrets de la vida municipal, sempre des d'una perspectiva de treball comunitari, la qual s'ha demostrat idònia per als objectius marcats.

Les actuacions realitzades en el municipi de Canovelles van ser concretes conjuntament entre l'Àrea de Serveis Personals de l'Ajuntament de Canovelles i l'equip de Desenvolupament Comunitari.

Per part d'aquella Àrea es percebia que els joves marroquins majors de 16 anys no feien un ús normalitzat dels serveis municipals adreçats a la joventut, per la qual cosa es veia la necessitat de detectar possibles mancances que dificultessin la igualtat d'accés d'aquesta població a aquells recursos respecte a la resta de joves del municipi.

Per tal d'acotar les nostres actuacions i alhora adaptar-les als objectius del nostre projecte, decidírem centrar-les en un àmbit concret, el del lleure. L'existència a Canovelles de serveis municipals relacionats amb aquest àmbit, així com de diverses associacions juvenils, donava sentit i viabilitat a aquest enfocament del treball i, a més, ens permetia observar la participació d'aquests joves des de diferents perspectives. El treball amb associacions juvenils també ens apropava a les visions de joves autòctons -membres d'aquestes associacions-, a més d'obrir possibilitats per a l'establiment de canals de relació entre els immigrants i el teixit associatiu del municipi. Juntament amb això, i seguint la idea de Alegre i Herrera (2000, pag. 119), en la mesura en que l'espai d'oci estructura bona part dels processos de construcció de la identitat dels joves pensem també que esdevé un espai fonamental en la dinàmica d'inserció social dels joves immigrants.

Entenem en aquest projecte la "participació" dels joves immigrants marroquins en el lleure, com el grau d'accés i ús dels serveis públics relatius a aquest àmbit així com el seu nivell d'incorporació en les entitats juvenils del municipi, tot privilegiant l'observació de joves amb edats compreses entre els 16 i 30 anys. Hem de tenir en compte, però, que la qüestió plantejada en aquest projecte és complexa, tant pels condicionants generals que imposa a la participació social de la població immigrada extracomunitària la seva situació de vulnerabilitat jurídic-legal, laboral i econòmica, com pel que fa a la pròpia definició del què anomenem "jove" en el cas dels immigrants.

El concepte, normalment, fa referència a aquell període de l'individu entre la pubertat i l'edat adulta, quan aquest s'enfronta a decisions claus, com ara triar uns estudis, guanyar-se la vida, buscar parella,... Diversos estudis sobre aquest sector de població assenyalen les dificultats per centrar el període en el que tenen lloc aquestes qüestions en la vida d'una persona, atenent al seguit d'especificitats socials, familiars i culturals que les condicionen. En el cas de la "joventut immigrada", aquests condicionants específics poden ampliar-se, sobretot si ens referim als majors de 16 anys.

En primer lloc, a partir d'aquesta edat, trobem una gran diversitat de circumstàncies en funció de la fase en què es troba el/la jove en la pròpia trajectòria migratòria del marroquins: 1) les anomenades "segones generacions", entenent per aquestes, les nascudes aquí, fills i filles de persones que immigraren; 2) els joves arribats a la infància i que van escolaritzar-se aquí (primària i secundària; part primària i secundària o només la secundària); 3) els joves d'entre 16-20 anys que arriben aquí, acompanyant el seus pares i/o altres familiars, i 4) els que arriben amb les edats esmentades, sols o amb algun parent (germà, oncle, pare), per treballar-hi. Podríem afegir a aquestes situacions altres components rellevants, com el grau d'estabilitat familiar (jurídic-legal, laboral, econòmica,...) del jove; si aquest prové de zones rurals o urbanes; si és noi o noia; etc.

Si bé, a través d'aquest treball, no hem pogut aprofundir en l'efecte que aquestes circumstàncies tenen com a condicionants per a la participació dels joves immigrants a la vida municipal i, més en concret, en l'estructuració del seu temps d'oci, sí ens posen davant dues qüestions: la possible desigualtat de condicions socials existent entre les parts que volem interrelacionar – joves marroquins i membres de les entitats locals- i, relacionat amb això, les possibilitats que la població jove nouvinguda té de disposar d'aquest temps de trànsit entre la pubertat i l'edat adulta i, per tant, de ser "jove", tal i com entenem aquest concepte.

Els continguts d'aquest treball pretenien tenir en compte les informacions aportades, mitjançant entrevistes, de tres grups d'agents socials: personal

tècnic municipal, entitats juvenils i, especialment, joves marroquins residents al municipi. Hem de dir, però, que diverses circumstàncies relatives al treball de camp han dificultat l'accés de l'equip tècnic a joves marroquins, de manera que només s'han pogut entrevistar dos joves.

Així doncs, aquest treball no es pot considerar més que una primera aproximació a la qüestió plantejada, en la qual, principalment, es dona una idea de les visions, necessitats, propostes i potencials de les institucions i entitats locals.

2. Pla de treball i metodologia

En les reunions mantingudes amb l'Àrea de Serveis Personals de l'Ajuntament de Canovelles es va acordar que el tipus d'acció consistiria en la detecció de possibles mancances i potencialitats en els serveis i entitats del municipi per a l'accés i participació dels joves marroquins, i en l'elaboració de propostes orientades a promocionar l'accés i participació d'aquests joves en els serveis, en igualtat de condicions i oportunitats que els autòctons.

2.1 Metodologia

El nucli de la nostra intervenció ha estat la realització d'aquest diagnòstic dels serveis i entitats de Canovelles adreçats als joves, el qual està basat en la realització d'entrevistes als diferents agents, intentant detectar les seves potencialitats i mancances en relació a l'accés i ús d'aquest col·lectiu.

Les entrevistes, d'acord als objectius proposats, han tingut un guió obert, amb un seguit d'aspectes orientatius que pretenen conèixer l'entitat entrevistada i donar a conèixer els objectius i marc del projecte; la visió que té l'entitat entrevistada de la immigració i dels joves marroquins en particular; les relacions que l'entitat manté amb l'entorn i amb els altres agents entrevistats; les seves demandes, propostes i potencialitats; a més d'implicar els diferents agents socials en la definició de propostes de línies de treball en l'àmbit que estem tractant.

Els contactes amb els serveis i associacions els ha fet directament l'equip tècnic del projecte. En el cas de les associacions, malgrat s'intentà que les entrevistes fossin realitzades a grups de membres, han estat totes individuals. Aquest fet, principalment pel que fa a opinions i valors expressats pels membres de les associacions vers els joves marroquins, si bé ens obliga a ser prudents a l'hora de considerar-los com a representatius de l'entitat, per altra banda, hem cregut important recollir-los -de manera anònima- pel seu valor com a expressions de joves autòctons de Canovelles.

Durant el transcurs del treball, la persona coordinadora de l'Àrea de Serveis Personals de l'Ajuntament de Canovelles –Montse Domínguez- ha fet el seguiment del procés, i des d'aquesta Àrea s'han facilitat contactes i equipaments municipals per realitzar les entrevistes.

2.2 Agents centrals

Considerem agents centrals d'aquest projecte, aquells que per les seves característiques i activitats poden ser inserits dins l'àmbit del lleure, incloent tant aquells que actuen des de l'administració municipal com des del teixit associatiu local i immigrant.

En relació al serveis municipals, s'han entrevistat les següents agències: Centre d'Iniciatives Juvenils-EI Lokal; Centre Cultural de Canovelles; Servei d'Activitats Esportives-SAE; Servei d'Informació Juvenil-SIJ i Biblioteca Popular Frederica Montseny.

En relació al teixit associatiu juvenil s'han entrevistat: Club de Rol Wizard & Warriors, Grup de Teatre Dadabòó, Colla de Diables, Colla de Gegants, Club d'Escacs i Associació de Jugadors de Futbolí.

Quant a la població immigrada s'ha entrevistat a l'Associació Lixus, i a dos joves marroquins.

2.3 Altres activitats

S'han realitzat altres entrevistes amb l'objectiu de completar informació relativa a la situació dels joves marroquins en el municipi: a l'educadora social i al tècnic d'educació de Canovelles, així com a la persona responsable del Servei d'Ocupació Local-SOL.

El 28 de setembre de 2001, amb motiu de la celebració del Seminari "Immigració i participació dels joves", organitzat per la Fundació Jaume Bofill i

l'AEP Desenvolupament Comunitari (Can Bordoï, Llinars del Vallès), es va convidar a dues persones tècniques de l'Ajuntament de Canovelles –el tècnic de Cultura i director del Centre Cultural i la tècnica d'infància i joventut i directora del Centre d'Iniciatives Juvenils –El Lokal. Aquest Seminari tingué com a objectiu la contrastació de diferents metodologies d'intervenció per a la promoció de la participació dels joves immigrants, a partir de l'exposició de quatre experiències i un debat posterior entorn a diferents qüestions proposades i a partir de l'experiència dels assistents, tots ells implicats/des en la temàtica plantejada.

3. Context

3.1 La participació dels joves a Canovelles

D'acord a les dades del padró de desembre de 2000, Canovelles tenia 13.060 habitants. Quant a la població jove, amb edats compreses entre els 16-30 anys, aquestes constituïrien el 25,7% de la població canovellina, amb 3.362 persones*.

En el 1990, l'Ajuntament de Canovelles va crear el programa "Canovelles és jove", amb l'objectiu de dinamitzar la vida sociocultural del municipi en l'àmbit juvenil, al voltant de diferents eixos -creació de programes de difusió cultural, foment de l'associacionisme, dinamització del voluntariat, formació en el lleure i animació cultural i prestació social. En el 1996, amb l'objectiu de donar continuïtat a aquestes activitats i dissenyar un projecte integral de joventut, des de l'Ajuntament es va realitzar una consulta als joves de Canovelles, la qual tenia per lema *I tu què en penses?*** Aquesta consulta, consistent en una enquesta realitzada al 10% dels joves de 15-29 anys, va donar com a resultat, en l'àmbit del lleure, la creació del Centre d'Iniciatives Juvenils de Canovelles – El Lokal- al 1997, com a resposta a una de les demandes expressades pels joves entrevistats: la creació d'espais per a joves.

Els joves de Canovelles, com veurem més endavant, disposen d'un ampli ventall de grups, associacions i clubs, de caire lúdic, esportiu i festiu. Amb motiu de la celebració de la Festa Major del municipi es constitueix una *comissió de joves*, composta per joves col·laboradors de diferents serveis municipals què participa en l'organització de la Festa. Per altra banda, les entitats juvenils, juntament amb moltes altres existents en el municipi –AAVV,

* Les dades corresponents a la població jove de Canovelles s'han obtingut a partir de l'Idescat (Institut d'Estadística de Catalunya), via internet, i corresponen al padró del 1996, per la qual cosa s'ha realitzat un càlcul a partir de les persones que en aquella data tenien entre 11-25 anys.

** Aquest estudi va ser realitzat pels Serveis tècnics de l'Ajuntament de Canovelles, Montse Domínguez (coordinadora de SSPP) i Joan Gilabert (Tècnic de joventut), i els resultats de la consulta van ser recollits i editats al 1997 mitjançant la publicació: "I tu què en penses? Consulta als joves de Canovelles"

AMPAs, etc.-, des del 2000, també participen com a “col·lectiu d'entitats” en l'organització de la Festa Major de Canovelles i a través de la seva inserció en *les colles dels cans i de les ovelles*, ambdues dinamitzadores protagonistes de l'acte. Arran del primer assaig d'aquest model de participació ciutadana en la Festa Major de 2000, les entitats van proposar a l'Ajuntament la creació d'un consell d'entitats. La proposta ha estat recollida i des de l'Ajuntament s'està intentant concretar-la a partir del coneixement i intercanvi amb altres experiències municipals.

3.2 La immigració a Canovelles

3.2.1 Dades sobre la població jove marroquina

Segons les dades del padró de desembre de 2000, la població immigrada extracomunitària era de 717 persones, és a dir, el 5,4 % de la població total del municipi. Entre la població immigrada extracomunitària, els marroquins constitueixen el 51% amb un total de 366 persones, és a dir, que aquest col·lectiu representava en aquella data el 2,8 % de la població total del municipi.

Segons les dades proporcionades per l'Ajuntament de Canovelles en el mes de maig de 2001, els joves marroquins, entre els 16 i 30 anys, representen el 29,5% del total de la població marroquina resident a Canovelles amb 108 persones; aquests constitueixen el 3,2% de la població jove, entre la mateixa franja d'edat, de Canovelles i el 38% del total de joves immigrants extracomunitaris situats igualment en aquesta franja, els quals són 284 persones. Al col·lectiu de joves marroquins li segueix el col·lectiu de joves provinents de la resta del continent africà amb 87 persones, el de Centre i Sudamèrica amb 79 persones i el d'Àsia amb un nombre de 10 joves.

Quant al gènere, dels 108 joves marroquins, 63 són nois i 45 són noies.

Donat que la franja d'edat considerada és molt extensa i per tal d'observar de manera més clara el perfil d'aquests nois i noies, hem realitzat dos tipus de buidat: en el quadre 1 hem classificat els i les joves d'entre 16-30 anys per

subfranges d'edat; en el quadre 2 hem intentat reflectir el nombre de joves que han pogut estar escolaritzats (des del cicle de primària i/o des del cicle de secundària) a Canovelles. Respecte a aquest últim quadre, els càlculs s'han realitzat a partir de la data en que aquests joves se'n registraren en el municipi. Les dades resultants poden servir-nos d'orientació però també ens obliguen a ser prudents respecte el seu grau de fiabilitat, degut a dues qüestions: no sabem, per exemple, si la data d'inscripció en el padró correspon a l'any d'arribada d'aquests joves, i també desconeixem si aquests joves van ser escolaritzats quan arribaren a Canovelles, principalment aquells inscrits/arribats a les edats d'11-15 anys.

Quadre 1: joves marroquins entre 16-30 anys per subfranges d'edat

Franja edat	Nois	Noies	Total	% total
16-20 anys	13	14	27	25%
21-25 anys	19	16	35	32,7%
26-30 anys	31	15	46	42,9%
Total	63	45	108	100%

Quadre 2: estimació dels joves marroquins, entre 16-30 anys, que han pogut estar escolaritzats (cicle primària i/o secundària) a Canovelles

Franja edat	Joves escolaritzats*		Total Nois/Noies	% joves escolaritzats s/ total joves per cada franja d'edat
	Nois	Noies		
16-20 anys	7	9	16	59,2%
21-25 anys	0	4	4	11,4%
26-30 anys	2	3	5	10,8%
Total	9	16	25	23,1%

* Joves registrats en el padró municipal, els quals segons la data del registre s'estima que tenien entre 0-15 anys quan arribaren a Canovelles

Si el quadre 1 ens informa sobre el perfil de la població jove considerada en relació al gènere i edat, amb el quadre 2 pretenem obtenir dades orientatives respecte el grau d'escolarització d'aquells nois i noies en el municipi. Pensem que aquest índex pot ser un indicador útil per valorar el grau d'arrelament i inserció social d'aquests joves en la societat receptora. Seguint aquestes dades, del quadre 1 es destaca una **major població de joves en les franges de més edat –entre els 21-30 anys-, en detriment de la franja d'edat menor –entre els 16-20 anys**. Al costat d'això, també podríem destacar diferències quant a la proporció respecte al gènere: si en les dues primeres franges trobem un equilibri en el nombre de nois/noies, **a la franja dels joves majors de 26 anys trobem un perfil de joves predominantment masculí**. Respecte al quadre 2, es destaca una **baixa proporció de joves escolaritzats al municipi** sobre el total dels residents actuals. Si atenem a les mateixes dades sobre escolarització per franges d'edat, però, és important destacar que **en la franja d'edat entre els 16-20 anys més de la meitat dels joves poden haver estat escolaritzats a Canovelles**. En canvi, la xifra d'escolaritzats entre els que actualment tenen entre 21-30 anys baixa força, essent aquí el nombre de nois escolaritzats més reduït que el de les noies.

En el darrer apartat d'aquest informe, tornarem a fer referència aquestes dades.

3.2.2 Participació dels joves marroquins en el municipi

Els immigrants marroquins de Canovelles compten amb dues entitats: l'Associació Lixus i una mesquita. Des de la seva creació, al 1999, Lixus és l'entitat de referència de l'Ajuntament pels afers relacionats amb la immigració i també és un espai d'informació i acollida pels immigrants marroquins que arriben a Canovelles.

A finals de 2000, per iniciativa d'un grup de joves marroquins, es crea l'equip de futbol Lixus, el qual demanà permís a l'Ajuntament per constituir-se com a equip no federat i utilitzar els equipaments esportius municipals a través de la seva inscripció en el SAE-Servei d'Activitats Esportives de Canovelles.

3.3 Presentació dels agents entrevistats

3.3.1 Serveis municipals relacionats amb el lleure

El Centre d'Iniciatives Juvenils-El Lokal existeix des de fa cinc anys i, entre els usuaris que han utilitzat i/o utilitzen aquest centre es compten 820 joves. A l'actualitat, els seus usuaris majoritaris són adolescents, entre 12-16 anys; essent que els més grans utilitzen les instal·lacions de manera més puntual i segons interessos concrets. El principi que guia les seves actuacions és la dinamització de base, mitjançant el suport a la iniciativa juvenil. A mig termini, l'objectiu d'aquest Centre és el de potenciar un col·lectiu formal de joves a partir del grup de col·laboradors/res i que aplegui a joves fins els 30 anys. Tenen dues línies de treball bàsiques que es centren en la programació musical i un altra que inclou exposicions, cursos, tallers i xerrades. El Centre compta amb diversos recursos com a informàtica, ludoteca, billar, futbolí i ping-pong, a més d'un espai per a reunions. Organitzen casals d'estiu i de joventut i diversos cursos -per a monitors (en funció de la demanda existent), per a pre-monitors, d'inserció a l'escalada i d'informàtica. Conjuntament amb el Centre Obert Casa Nostra, organitzen un cop l'any, una visita a El Lokal de les aules de 12 anys dels CEIPs del municipi.

El buidat dels joves marroquins usuaris d'aquest centre ens informa que dels 820 usuaris totals^{*} hi ha 34 joves (25 nois i 9 noies) marroquins en la franja d'edat entre els 16-30 anys -a part dels marroquins amb edats inferiors als 16 anys. Entre els 34 marroquins, les persones responsables del Centre ens informen que 13 joves (6 nois i 7 noies), d'edats compreses entre els 16-22 anys, poden considerar-se usuaris/àries actuals, mentre que els 21 restants (19 nois – 2 noies), d'edats entre els 16-25 anys, serien ex usuaris/àries.

^{*} Aquesta xifra correspon als usuaris i usuàries totals inscrits en aquest Centre des que existeix, i no només als usuaris/àries habituals actualment d'aquest equipament.

Varen realitzar una activitat relacionada amb la immigració i interculturalitat, a l'octubre del 2000, en el marc de l'*Octubre Multicultural*, organitzat per l'Associació Amics de l'Àfrica, què valoren exitosa en quant a la participació de joves immigrants.

El Servei d'Informació Juvenil-SIJ està ubicat en el mateix edifici de la Biblioteca Popular Frederica Montseny i la coordinació de l'Àrea de Serveis Personals de Canovelles. La franja d'edat entre els 20-30 anys és la que aglutina major nombre d'usuaris. El SIJ ofereix informació diversa: sobre vancances -informació i documentació sobre altres països, provisió de guies de turisme; temes socials -objecció de consciència i PSS; ensenyament –accés a la universitat, mòduls professionals, estudis a l'estranger; oci i cultura –agenda d'activitats municipals i comarcal; i la informació d'altres recursos relatius a la salut, treball i associacionisme. Des d'aquest Servei també s'ofereix la tramitació del carnet d'alberguista i de l'ISIC (carnet d'estudiant internacional); es col·labora amb la dinamització de campanyes, juntament amb els altres punts d'informació juvenil de la comarca, com ara la campanya sobre la sida; i es realitzen activitats obertes als centres educatius. Tot just en el període en que es va realitzar l'entrevista, estava a punt de començar un nou servei específic d'informació i assessorament laboral, en el marc del programa EIXAM –xarxa d'assessorament i mediació sociolaboral juvenil-, impulsat per l'UGT i coordinat des del Servei d'Ocupació Local-SOL de Canovelles i el SIJ. Un cop l'any i coincidint amb els mesos d'estiu –juny i juliol- organitzen conjuntament amb la Biblioteca Popular una activitat relacionada amb el coneixement d'algun país. En el 2000, dedicaren aquest espai al Marroc, entrant a col·laborar amb l'Associació LIXUS.

Detecta una manca d'usuaris/àris marroquins i una certa confusió per part d'aquests respecte al què s'ofereix des del servei, principalment quan a les derivacions pel que fa a recursos que no té el municipi, com classes de castellà/català per a neoelectors.

El Servei d'Activitats Esportives existeix des del 1984 i es dirigeix a tothom, malgrat les seves activitats estan especialitzats en infància i joventut. Desenvolupen tres tipus d'activitats: continuades, puntuals i de temporada, essent sobre les primeres que centrem l'entrevista. Les activitats continuades es desenvolupen d'acord a quatre línies: *l'esport escolar*, *l'esport federat*, *l'esport per a tothom* i la *formació de col·laboradors*. Dins *l'esport escolar* es coordinen amb els CEIPs de Canovelles i les seves respectives AMPAs, donant suport econòmic al que s'anomena *Jocs escolars*. Així, fins els 12 anys, la monopolització de l'esport per part d'aquest servei públic garanteix l'accés a tothom. A partir dels 12 anys, el SAE subvenciona els clubs federats per donar continuïtat a les activitats esportives i es realitza la difusió d'aquestes a través de l'IES Bellullà. Per tal d'entrar a formar part d'aquests clubs s'ha de pagar una quota que oscil·la entre les 5000-6000 pts. l'any, excepte en el cas del futbol que és de 20000-25000 pts. Existeix, però, la possibilitat d'obtenir ajudes a través d'aquest Servei per a l'ingrés en aquests clubs de persones amb problemes econòmics. Dins la categoria de *l'esport per a tothom* estaria l'esport no federat, on actualment s'ha creat l'equip de futbol Lixus, compost per joves marroquins. També existeix un altre equip de futbol sala, format per joves d'entre 12-14 anys. En quant a la categoria de *formació de col·laboradors*, aquesta formació va a càrrec del SAE quan es dirigeix a persones de 12-16 anys i s'ofereix des de l'IES. A partir dels 16 anys, els candidats/tes a col·laboradors/res han de formar-se a través de les Federacions.

El Centre Cultural de Canovelles ofereix diverses activitats a tot tipus de públic. Entre les principals estan els tallers de temàtiques molt variades – manualitats, puntes coixí, guitarra, ceràmica, fotografia, cuina, restauració mobles antics, etc.- que normalment es creen en funció de la demanda i que en el moment de l'entrevista comptaven amb 430 alumnes. Des del Centre també es realitzen seminaris de cap de setmana, música en petit format, café-tertúlies, sortides culturals i exposicions en coordinació amb altres entitats. El Centre

també pot cedir espais per activitats puntuals a altres institucions i/o associacions*.

Quant a la dinamització d'activitats específiques sobre la immigració i interculturalitat s'han fet algunes, com ara un taller de cuina àrab i un taller de dansa àrab que oferí l'Associació Lixus, activitats que, segons el director del centre, no comptaren amb molta participació d'immigrats. Des d'aquest centre també es va donar suport a l'organització d'un vermut intercultural durant la Festa Major de Canovelles, promogut també per Lixus.

La Biblioteca Popular Frederica Montseny pertany a la xarxa de biblioteques populars impulsada per la Diputació de Barcelona i té un conveni amb l'Ajuntament de Canovelles. Fa un any que funciona i està adreçada a tot tipus de públic. Mitjançant un carnet gratuït es pot tenir accés a préstecs i al servei d'internet (1/2 hora). També es fan cursets d'internet gratuïts. El fons documental el componen revistes, diaris i obres especialitzades. Cada quinze dies s'organitza "L'hora del Conte", destinat a alumnes dels CEIPs i usuaris del Centre Obert. També es fan cicles de xerrades per adults, mitjançant les quals s'aprofita per ampliar el fons documental; i es programen visites per ensenyar la Biblioteca a la gent gran i a altres col·lectius, com ara les AMPAs. També editen una revista. Les activitats que organitza aquest centre es difonen a l'Agenda Cultural de comarca, fulletons específics i a través de la revista que edita la Biblioteca. Conjuntament amb el Servei d'Informació Juvenil-SIJ i l'Associació Lixus, l'any anterior, organitzaren un cicle sobre el Marroc.

La participació de joves marroquins seria baixa; es dona a través de les escoles ("Hora del Compte") i alguns hi van a connectar-se a internet.

* En el moment de l'entrevista, per exemple, el Centre Cultural de Canovelles havia cedit una aula per a la realització de cursos per a l'obtenció del permís de conduir, organitzats des del *Pla Comarcal d'integració als immigrants del Vallès Oriental*.

3.3.2 Associacions juvenils

El Grup de Teatre Dadabòó es va formar a partir d'uns tallers de teatre promoguts per la Comissió de Sant Antoni al 1997. Actualment el formen cinc noies. Fan una obra de teatre per temporada i la presenten a diferents llocs, fent la primera presentació i la darrera de la gira a Canovelles. Assagen a El Lokal. El grup està en un moment de cerca de més participants i en aquest sentit volen impulsar un taller de teatre al Centre Cultural de Canovelles. Mai han participat joves immigrants.

El Club d'Escacs va ser creat fa 10 anys i està compost per 17-18 jugadors federats, més un nombre oscil·lant de jugadors puntuals. Segons el president, el perfil més comú entre els federats és el d'un home, castellà, entre 20-30 anys. El lloc de trobada és a la sala de reunions que està al mateix edifici d'El Lokal. Per formar part del club s'ha de treure el carnet que val 3000 pts., però tothom que vulgui pot accedir al material i l'espai i fer unes quantes partides d'escacs abans de fer-se soci. L'associació es financia a través d'una subvenció de l'Ajuntament (Regidoria d'Esports), esponsors, venda de loteria,... Fan campionats d'escacs per equips tots els diumenges de gener a març i participen de diversos torneigs socials, partides ràpides, festes de barris, *Open de Canovelles* i el torneig comarcal que s'organitza durant la Festa Major del municipi. El Club havia fet classes d'escacs per a infants i adolescents a través dels centres escolars. Durant tres mesos, hi participà un noi marroquí però "de cop" va desaparèixer.

La Colla de Gegants de Canovelles està encara integrada a la Comissió de Sant Antoni i actualment estan fent els tràmits per independitzar-se. Són entre 18 i 20 persones d'edats que oscil·len entre els 14-26 anys. Durant l'any 2001 celebren el seu 10é aniversari. Normalment es localitzen a l'equipament municipal anomenat El Campanar. Les seves activitats estan lligades a la participació del grup a diverses trobades geganteres de diferents municipis, i el seu moment principal és la sortida de la Colla a la Festa Major de Canovelles. Mai han participat immigrants.

El Club de Rol Wizard & Warriors funciona des del 1990 i agrupa entre 20 i 30 persones. No cobren cap tipus de quota als membres i reben una subvenció de l'Ajuntament. Es reuneixen dissabtes a la tarda a El Lokal. L'edat mínima d'inscripció és a partir dels 15 anys i els participants actuals tenen entre 16-25 anys. Les activitats que fan es centren en les partides de rol i jocs d'estratègia i, a vegades, organitzen activitats de rol "en viu" com la *Nit vampírica* en la qual van aconseguir reunir a 300 persones. Actualment, però, es troben en un moment que, segons el president, volen prioritzar l'enfortiment de l'associació, mitjançant l'augment del nombre de socis. Mai han participat joves immigrants.

L'Associació de Jugadors de Futbolí es va formar al 1996 amb la intenció de donar a conèixer i practicar el futbolí. Per integrar-se a l'entitat no cal pagar cap quota. Es financen a través d'una subvenció municipal, les quotes per participació en campionats i algun sponsor. Actualment són 300 persones, de les quals, 100 són de Canovelles. S'ha de tenir més de 12 anys per formar part de l'associació. Es troben un dia a la setmana a El Lokal per fer partides. Entre les activitats principals que fan destaquen dos torneigs, què tenen lloc durant la Festa Major de Canovelles i durant el Nadal. També fan difusió de diverses activitats relacionats al futbolí i que tenen lloc dins o fora de la comarca, com el Campionat de Catalunya, del qual participen si surt un grup interessat, encara que per aquestes sortides és necessari tenir més de 18 anys. Respecte a la població jove immigrada, ens parla de la participació d'un noi xinès, durant un temps.

La Colla de Diablers de Canovelles es va constituir fa 12 anys a partir d'un grup de joves. Són entre 22-24 persones amb edats que oscil·len entre els 16 i 30 anys, tot i que la franja d'edat més nombrosa és la de 22-23 anys. Per participar del grup no cal pagar cap quota; reben una subvenció de l'Ajuntament i cobren als organitzadors dels actes què participen les despeses de material. Disposen de local a Can Carrencà. La seva principal activitat és la de "cremar", o sigui, fer actes pirotècnics. Participen com a entitat a diversos actes, com a la Fira d'Entitats de Canovelles i organitzen actes pirotècnics tant a la Festa Major de Canovelles com a altres municipis. No han participat immigrants.

3.3.3 Teixit associatiu i joves immigrants

L'Associació Lixus es va crear al 1999 i té la seva seu al restaurant Lixus, ubicat a un carrer cèntric de Canovelles i regentat per una família marroquí. Bona part de les activitats de l'Associació se centren en l'acollida de la població marroquina nouvinguda, prestant a aquesta diversos tipus d'ajuda (informació sobre l'entorn, habitatge,...). En l'any 2000, Lixus col·laborà amb el Servei d'Informació Juvenil i la Biblioteca Popular per organitzar un cicle sobre el Marroc. També ha ofert cursos de dansa i cuina a través del Centre Cultural i ha organitzat diversos concerts de grups magribins oberts a tot el municipi. Participa com a entitat, juntament amb d'altres, en l'organització de la Festa Major de Canovelles. Lixus manté relacions d'amistat, intercanvi i col·laboració amb altres col·lectius i associacions de la comarca del Vallès Oriental, principalment amb l'Associació Al Amal de Cardedeu, amb la qual molts dels membres respectius comparteixen la ciutat marroquina de Larache com a lloc d'origen.

Un dels joves entrevistats té 18 anys i fa 10 anys que resideix a Canovelles. Va arribar a Canovelles acompanyant el seu pare. Més tard, arribaren la seva mare i germana. Va cursar els estudis secundaris a l'IES Bellullà de Canovelles. Actualment, està cursant cicles formatius a Barcelona en l'especialitat d'electro-mecànica. Va estar usuari habitual de El Lokal fins els 16 anys i també havia format part de la *comissió de joves* encarregada de col·laborar en l'organització de la Festa Major del municipi. Actualment és membre de l'equip de futbol Lixus.

L'altre jove entrevistat té 30 anys i fa pocs mesos que va arribar a Canovelles des de la ciutat de Toledo, on va viure 10 anys. Actualment treballa a Granollers. Té un bon nivell de coneixement del castellà, però encara no se sent prou integrat a Canovelles, degut al poc temps que resideix en el municipi. Treballa a Granollers i disposa de poc temps lliure, el qual vol dedicar a col·laborar amb l'Associació Lixus.

4. Descripció de les entrevistes

4.1 Els serveis municipals

En primer lloc, destaquem que la majoria de serveis entrevistats, encara que detecten la manca de participació de joves marroquins en els seus serveis, addueixen no haver-se plantejat aquest fet com a "problema", essent que alguns no saben dir-nos el nombre de joves marroquins usuaris perquè mai han fet aquest càlcul.

Quant als motius d'aquesta manca de participació, hi trobem per una banda aquells que posen l'accent en la voluntat i/o interessos dels propis joves i, per altra, aquells que serien aliens a ells/es. Entre els primers, quan es formulen es fa referència a la població jove del municipi, sense distinció en funció de la nacionalitat. Hi ha l'opinió generalitzada que, entre els 16-25 anys, la majoria dels joves comencen a tenir altres preocupacions, com ara treballar, estudiar i/o dedicar-se a la parella, passant en aquesta fase a fer un ús més puntual dels equipaments i per interessos personals específics, com ara l'ús d'ordinadors a El Lokal i/o la Biblioteca per fer algun treball. A més de l'observació que potser no els hi interessi el tipus d'activitat que es proposa des del servei. Entre els motius que indiquen dificultats d'accés dels joves, alienes a la seva voluntat i/o interès, aquests són expressats com a específics als joves marroquins i podríem, alhora, classificar-los en dos grups: motius relatius al funcionament del propi servei i aquells que tenen a veure en l'entorn social dels joves. Entre els primers, es destaquen el possible desconeixement del centre i/o del que s'ofereix en aquest per part dels joves, juntament amb possibles problemes per pagar aquelles activitats que tenen un cost, com ara els cursets que s'ofereixen des del Centre Cultural. Entre el segon ordre de motius, es fa referència principalment a la (re)pressió familiar, que no permetria o incidiria negativament en l'accés normalitzat d'aquest sector de població als equipaments municipals i, en menor grau, algun professional pensa que la concentració d'aquests joves en barris concrets, com ara El Congost, també condiciona l'accés normalitzat.

En relació a les joves marroquines, aquestes mereixen una consideració especial per a pràcticament la majoria dels agents entrevistats. Aquests coincideixen en que elles hi participen en molt menor grau que els joves marroquins. Sobre els motius, si bé tots els assenyalats anteriorment podrien generalitzar-se també a elles, es fa més èmfasi en la possibilitat que el tipus d'activitat que ofereix el centre no s'adapti als interessos de les joves, així com en la incidència que pot tenir sobre aquesta qüestió el seu entorn familiar, en referència al qual les noies marroquines estarien subjectes a una major pressió i control familiar que els nois.

En relació a com es dona la participació dels i les joves marroquins, quan es dona, la majoria coincideixen a fer la distinció entre els joves immigrants "antics", és a dir, els que arribaren fa aproximadament 10 anys i han estat escolaritzats a Canovelles, i els arribats fa menys temps i no escolaritzats al municipi. Per una banda, es considera que els primers tenen o han tingut una participació més normalitzada en els diversos equipaments municipals, tot acudint a aquests integrats en grups mixtos, és a dir, barrejats amb joves d'origens socioculturals diversos. Aquests joves, pertanyents a la immigració "antiga", s'observa també que fan de pont o mitjancers amb els joves acabats d'arribar al municipi, de manera que és a través d'aquells que els nousvinguts accedeixen als diferents equipaments. Aquí, però, s'observa amb una certa preocupació el fet que comencin a crear-se "grups" o "subgrups" homogenis socioculturalment i al voltant d'aquests joves marroquins nousvinguts, agrupacions que també aglutinarien als marroquins considerats "antics".

Respecte això, la majoria dels professionals entrevistats perceben una influència de la immigració marroquina més recent sobre la que resideix al municipi des de fa més temps, en el sentit d'un cert control social que exercirien els primers sobre els segons, a més del fenomen que es visualitza a través de la formació dels "grupets" socioculturalment homogenis, segons el qual hi hauria una tendència al replegament dels joves marroquins en sí mateixos. Pel que fa a les joves immigrades, els tècnics i tècniques municipals observen, com a efecte del mateix, una volta a les tradicions i costums que es creu que els hi dicta la religió, donant-se un procés de "re-islamització", que es visualitza

mitjançant la col·locació del mocador per part de noies pertanyents a la immigració antiga i que no el portaven abans.

Com a problemes derivats de la formació de grups homogenis en funció de la nacionalitat, en equipaments municipals en els que es dona una convivència entre els joves, com a El Lokal, s'observa que, coincidint amb l'aparició d'aquest fenomen, es donen més fàcilment actituds intolerants i certes tensions, que si bé en algunes ocasions són les pròpies entre joves, es considera que podrien derivar en conflictes i enfrontaments interculturals si no es tracten a temps.

Com hem vist a les entrevistes, pràcticament tots els serveis entrevistats coneixen o, si més no, saben que existeix l'Associació Lixus, fins i tot en alguns casos s'han donat col·laboracions puntuals per a l'organització d'alguna activitat relacionada amb el Marroc. Però al costat d'això, la majoria dels agents entrevistats ens manifesten un gran desconeixement d'aquesta associació, en relació als seus objectius, les activitats que fa i les persones que la componen. En el cas dels professionals que han col·laborat amb Lixus en alguna ocasió, la percepció és la de que només hi ha un interlocutor i poca gent darrera aquest, per la qual cosa es qüestiona el seu grau de representativitat en relació al col·lectiu marroquí de Canovelles. Per altra banda, els entrevistats també manifesten preocupació per la no visibilització de dones marroquines en les activitats que promou aquesta entitat. Juntament amb aquestes percepcions, la majoria de serveis municipals posen força expectatives en el fet que l'Associació Lixus existeixi, quant a les potencialitats que això presenta com a recurs per a la interlocució amb la població marroquina i, dins aquesta, els i les joves, de manera que moltes de les demandes i propostes formulades al voltant de la promoció de la participació dels joves marroquins en el municipi passen per la implicació activa d'aquesta entitat.

La creació de l'equip de futbol Lixus, única activitat promoguda per un grup de joves marroquins del municipi, ha estat un dels punts més controvertits de les entrevistes. La majoria dels agents entrevistats no han expressat opinions sobre aquest fet, però els que ho han fet sostenen opinions molt polaritzades,

sostenint visions molt positives o molt negatives. Les visions positives valoren aquesta iniciativa com a un pas endavant en el procés d'integració social d'aquests joves, sense donar importància al fet que tots els membres siguin marroquins i/o opinant que aquesta qüestió és necessària perquè es completi aquell procés d'inserció dels joves, i tot fent una comparació entre la formació d'aquest equip i l'existència a Canovelles d'altres agrupacions segons el lloc d'origen, com ara els extremerys i andalusos. Entre els que tenen una opinió negativa, l'argumenten en la por a que això estimuli una certa violència, tensió i rebuig entre autòctons i marroquins, en un context de competitivitat com és l'esport.

Si bé, com hem dit abans, els serveis coincideixen a veure la necessitat de treballar en la línia de promocionar la participació dels joves immigrants en el municipi, juntament amb aquest sentiment ens trobem sempre un altre, també generalitzat, d'una certa impotència davant aquesta mancança. Aquesta impotència, en molts casos, es deriva de la constatació, un cop detectats els problemes i els seus possibles motius, que per tal d'arribar a aquests joves seria necessari "sortir al carrer" a cercar i atraure aquesta població, davant la qual cosa els tècnics i tècniques municipals ens manifesten les seves dificultats per fer-ho a causa del propi funcionament i dinàmica de l'activitat que desenvolupen. En aquest sentit, un dels serveis entrevistats, conscient que les informacions que ofereix no arriben al col·lectiu de joves marroquins, opina que haurien de fer-se servir tècniques específiques de difusió de les informacions, que facilitessin la seva comprensió, com per exemple la traducció de la difusió de les activitats municipals a altres llengües (àrab, francès,...).

La posició majoritària dels tècnics i tècniques és contrària, però, a fer activitats específiques per als immigrants per tal d'atraure'ls i també evitar l'ús de tècniques d'aproximació específiques a aquest col·lectiu. Malgrat això, molts professionals veurien útil dinamitzar la participació dels joves sensibilitzant les seves famílies, mitjançant activitats d'informació i coneixement directe dels equipaments municipals i els diferents recursos existents per als joves, adreçades als pares i mares.

Moltes de les demandes i propostes també van en el sentit de promocionar l'Associació Lixus com a canal d'interlocució amb el col·lectiu immigrant, demandant una major formalització de la relació entre aquesta entitat i l'Ajuntament. També es compta amb la implicació i col·laboració d'aquesta associació per dur a terme qualsevol activitat encaminada a promoure la participació dels joves marroquins.

Fent referència a l'Associació Lixus però generalitzant a tot el teixit associatiu de Canovelles, alguns tècnics posen l'accent en la conveniència de realitzar un treball d'informació/formació sobre l'associacionisme i la gestió/autogestió d'entitats.

Alguns/es professionals manifesten necessitat de comptar amb recursos informatius i formatius sobre la immigració, la interculturalitat i/o la prevenció i tractament de conflictes interculturals.

Creiem important recollir aquí altres demandes i propostes, algunes de les quals no estarien directament relacionades amb la participació en el lleure dels joves marroquins, però que pel seu interès, concreció i/o coincidència entre diversos agents entrevistats ens semblen importants. Destaquem en primer lloc la demanda, per part d'un tècnic municipal, que s'aprofundeixi en l'estudi i observació dels joves immigrants i, en concret, en la relació entre els arribats fa temps a Canovelles i els que arriben ara. A més, alguns serveis d'informació i assistència directa als joves insisteixen en la necessitat que Canovelles compti amb una oferta adaptada a les necessitats més expressades pels joves arribats fa poc, principalment de classes de castellà/català i de teòrica de permís de conduir.

4.2 Les associacions juvenils

Tal i com hem vist en l'apartat de presentació de les associacions, moltes d'aquestes es troben en un moment de recerca de participants i, per tant, la participació és un dels aspectes que més els preocupa i motiva actualment, tant pel que fa a la població autòctona com a la immigrada.

Quant als joves marroquins, en el moment de les entrevistes, no hi havia cap participant en les entitats, i, en el cas d'alguns dels entrevistats, ens explicaren d'alguna persona que havia participat d'alguna activitat durant uns mesos per acabar desapareixent. En cap cas se sabien les raons d'aquesta, sempre sobtada, desaparició.

En relació als motius que explicarien la manca de participació dels joves marroquins en aquestes entitats, les opinions expressades podríem classificar-les en tres grups: 1) les que responsabilitzen als joves d'aquesta mancança, 2) les que responsabilitzen a la pròpia entitat i 3) les que responsabilitzen a ambdues parts i/o a cap d'aquestes, responsabilitzant en aquests casos a les condicions de vida i entorn del jove marroquí. Aquesta classificació, però, no correspon a opinions diferenciades segons cada entrevistat, ja que en les entrevistes les opinions que detallem a continuació podem trobar-les superposades en el discurs d'un mateix agent. Entre les primeres, l'explicació més recurrent és la de que "no volen integrar-se", i en molts casos aquesta afirmació s'hi il·lustra mitjançant l'existència de "grupets" de joves magribins que s'ajuntarien només entre ells. En el segon cas, moltes de les associacions expressen que el tipus d'activitat que desenvolupen pot no atreure'ls, normalment per considerar que aquesta és molt específica, com ara el joc de rol, l'escacs, teatre,... Alhora, molts dels entrevistats coincideixen a reconèixer que la dinàmica de la pròpia entitat també pot no convidar a que s'integrin persones noves, a no ser que aquestes persones arribin a través d'altres membres de l'associació o estiguin molt interessades per l'activitat que desenvolupen. En el tercer grup de motius, aquells que no tindrien a veure ni amb els joves ni amb l'entitat o amb ambdós alhora, s'addueix una manca de coneixement per part dels joves marroquins de les seves associacions i, per altra banda, es torna a fer referència al seu "tancament", però ara per pressió de les famílies i de les restriccions imposades per la religió. En altres casos, el "tancament" fa referència a una por dels marroquins a ser rebutjats. Sobre això, la majoria entenen aquesta por i la veuen fonamentada, encara que no en relació als seus membres ni entitats sinó a la població en general, en la qual observen actituds de rebuig cap als immigrants i molt especialment cap als marroquins.

Encara que alguns entrevistats han tingut relacions amb immigrants marroquins –principalment a l'escola– els agents entrevistats d'aquest àmbit, en la seva majoria també joves, coincideixen a destacar el seu desconeixement del fenomen migratori actual a Canovelles (causes immigració, característiques socio-culturals i polítiques dels països d'origen dels que migren, situació dels immigrants a la societat receptora, etc.).

Quan els entrevistats reflexionen al voltant de la immigració a Canovelles, constaten el seu augment en els últims anys, i alhora prenen consciència que el seu municipi sempre ha estat lloc d'acollida de diverses poblacions immigrades i minories ètniques (andalusos, extremenys, gitanos, magribins,...). Alguns observen en la societat de Canovelles una certa segregació, en funció dels diversos orígens culturals, com a efecte de les diferents onades migratòries i de la forma com aquestes s'haurien incorporat al municipi: sense ocasionar conflictes però sense integrar-se. Així, en molts casos, la visió de la immigració actual és vista sota el mateix prisma, sense alarma però sense albergar massa esperances que aquesta s'"integri" a Canovelles sense fer "guettos".

El terme "guetto" és utilitzat molt sovint pels joves entrevistats per descriure la forma d'integració dels marroquins al municipi i referint-se a la seva instal·lació en barris concrets, principalment El Congost. Encara que no trobem connotacions alarmistes entorn la percepció d'aquest fenomen, alguns dels entrevistats insisteixen en la necessitat de prevenir-los.

Quant a la formació de "grupets", a més de, com hem vist, il·lustrar una voluntat de no integració per part dels joves marroquins, en alguns casos, aquestes agrupacions són vistes de manera violenta. Respecte això algun entrevistat ens detalla que ha observat que fins els 18 anys es pot veure joves marroquins participant de les activitats i equipaments municipals però, arribada aquella edat, "(...)fan grups i es posen en pla radical i si passem per on estan ells i volguéssim merder el tindríem". Els entrevistats, en aquests casos, vinculen la visió de la radicalització i violència d'aquests grups a la influència de les famílies d'aquells joves, què els "tanquen dintre un món on té molta importància

la religió". En aquest sentit, algunes de les persones entrevistades il·lustren aquestes opinions fent referència a actituds "masclistes" per part del nois marroquins i, per part de les noies, a l'ús del mocador.

Constatem un desconeixement generalitzat de l'Associació Lixus. Alguns han sentit parlar i només una persona diu conèixer al seu portaveu a través de les trobades entre les entitats que organitza l'Ajuntament per organitzar la Festa Major. Per als que coneixen mínimament l'associació pensen que aquesta no organitza activitats en les quals poder participar, i en general, com en el cas dels serveis, les associacions col·loquen expectatives en l'existència d'aquesta entitat com a canal de comunicació amb la població marroquina i els joves.

Com hem dit, totes les associacions entrevistades reconeixen el seu desconeixement sobre la immigració a Canovelles i, respecte això expressen una voluntat i necessitat d'informar-s'hi sobre aquest fenomen.

Conscients que més enllà del boca-orella no arriba gent a les seves associacions, demanden eines metodològiques per promoure i dinamitzar la participació a les seves entitats. Respecte això, alguns proposen organitzar activitats que els permetin donar-se a conèixer i iniciar a la gent i joves interessats en el joc/activitat que fan (escacs, futbolí, rol, teatre,...). En aquest sentit trobem propostes com ara fer tallers sobre l'activitat que desenvolupen en el Centre Cultural i/o en l'IES Bellulla, per tal d'iniciar els joves des de petits.

Algunes associacions veuen necessari fer un pas previ per atraure la participació dels marroquins a les seves entitats, com ara crear espais de formació i intercanvi entre el teixit associatiu local, tot incloent-hi l'Associació Lixus i donant a aquesta Associació un paper clau per tal de sensibilitzar i informar sobre la immigració a la resta d'associacions. Alguns veurien interessant que en aquests espais fossin convidades experiències de participació intercultural d'altres municipis. En algun cas, aquesta proposta s'acompanya de la necessitat que els professionals tècnics municipals tinguin un paper clau en la promoció d'aquests espais de trobada, formació i coneixement mutu entre el teixit associatiu.

És important destacar el fet que les associacions entrevistades, quan s'animen a fer propostes, sempre ho fan integrant-se en el "col·lectiu" d'entitats de Canovelles, de manera que qualsevol activitat entenen que hauria de ser assumida, organitzada i dinamitzada amb la participació del teixit associatiu juvenil de Canovelles. Així, la promoció de la participació dels joves immigrants esdevé, sovint, en les entrevistes, una qüestió vàlida per promoure relacions de col·laboració, coneixement mutu i coordinació entre les entitats, així com el foment del que alguna de les persones entrevistades anomena "cultura de col·lectiu" entre les associacions de Canovelles.

En alguns casos, es proposa també fer alguna trobada amb joves immigrants i més en general, alguns caracteritzen aquestes trobades com a espais que permetessin "trencar el gel" amb els immigrants. Una de les informants, conscient que en l'apropament als immigrants hi ha dificultats per totes dues bandes, proposa, en primer lloc, crear espais d'informació sobre el fenomen de la immigració a Canovelles (aspectes històrics, socials i culturals de les persones que arriben i la seva situació aquí), adreçada al teixit associatiu local i, posteriorment, promoure un intercanvi entre les entitats de Canovelles i els joves immigrants per tal que aquests coneguin els diversos canals de participació al municipi.

En les propostes de la majoria dels agents entrevistats la voluntat de conèixer i informar-se sobre la població nouvinguda respon també a la voluntat expressada d'enfocar la participació dels nouvinguts tenint en compte les especificitats culturals d'aquests i integrant-la i, així, com diu una de les joves entrevistades, "poder posar tots una mica de la nostra part".

4.3 Teixit associatiu i joves marroquins

En aquest apartat farem referència a l'entrevista mantinguda amb els dos joves marroquins i l'Associació Lixus.

Els joves entrevistats ens informen de les activitats que majorment ocupen el temps lliure dels joves marroquins, entre les quals destaquen el joc de cartes anomenat "l'1", la informàtica i el futbol. També, passejar i parlar amb els amics, al carrer, davant la "tienda de chucherías", a El Lokal i/o al camp de futbol. El jove entrevistat de 18 anys explica que, encara que ha deixat de ser usuari habitual de El Lokal, continua anant a aquest Centre a fer servir l'ordinador per fer els seus treballs.

Com en el cas dels professionals municipals, ambdós coincideixen en fer una distinció entre els joves marroquins arribats fa temps i els arribats fa poc. En relació a aquests últims, ens informen que normalment no participen de les activitats del poble, i que això es degut a que molts d'aquests joves arriben sols, amb l'interès principal de trobar una feina, per la qual cosa no disposen de gaire temps lliure. Consideren que el seu desconeixement del castellà/català també dificulta aquesta participació. El jove de menor edat diu conèixer a tots els marroquins que arriben al municipi, ja que aquests normalment s'adrecen a Lixus buscant orientació i suport, entorn l'habitatge, feina, etc. Si bé molts d'aquests marroquins disposen durant la setmana de poc o nul temps lliure, els diumenges acostumen anar tots al camp de futbol a jugar, veure un partit i/o trobar-se.

En relació a l'equip de futbol Lixus, les persones entrevistades diuen que aquest és obert a tothom, sigui d'on sigui.

Respecte les noies marroquines, tots dos ens diuen que mantenen relacions amb elles però que tenen un "món molt diferent" al dels nois pel que fa al seu temps d'oci.

Quant el jove entrevistat de menor edat, en l'àmbit del lleure, expressa que el seu interès principal és arribar a federar l'equip de futbol Lixus, demanda que estan canalitzant a través de l'Associació Lixus i el Consulat Marroquí al Departament de Serveis Comunitaris de la Generalitat de Catalunya, la qual, segons aquest jove, ha mostrat interès en donar-los suport.

Per part de Lixus i respecte l'objectiu de la nostra intervenció, observar i dinamitzar la participació dels joves marroquins en els serveis i el teixit associatiu local, no trobem gaire receptivitat en la persona entrevistada. Aquesta pensa que és més important incidir en els adolescents en la franja d'edat compresa entre els 12-15 anys, per tal de vetllar per la seva òptima socialització i principalment evitar que fracassin i/o abandonin els estudis i caiguin en una desmotivació general.

Malgrat això, des de Lixus ens expressen molta motivació i voluntat per conèixer i donar-se a conèixer al municipi de Canovelles, així com de col·laborar en el que calgui, encara que no entri dins les seves prioritats. La persona que entrevistem de l'Associació és conscient que Lixus fa poques activitats per donar-se a conèixer i promoure relacions amb el municipi i, en aquest sentit, l'entrevistat insisteix en la necessitat que se'ls hi digui en què i com participar-hi, tot demanant un suport extern per a poder integrar-se com a associació en el teixit associatiu del municipi.

5. Conclusions i propostes

La primera qüestió que ens plantejàvem en aquest treball era si la joventut marroquina participava o no dels equipaments municipals i el teixit associatiu local de Canovelles. Doncs bé, d'una banda, en aquest últim àmbit constatem una manca de participació en totes les associacions entrevistades. D'una altra banda, pel que fa a l'ús dels recursos municipals, en termes quantitatius, hauria de fer-se una distinció en funció de les franges d'edat considerades.

Atenent al buidat realitzat en el Centre d'Iniciatives Juvenils-EI Lokal (juny 2001), l'espai dinamitzador per excel·lència de la joventut canovellina, observem que el grau de participació de joves entre 16-22 anys (13 usuaris actuals + 21 ex usuaris) no es pot dir que sigui baix, si les comparem amb les exposades abans en relació a la població total jove marroquina que hi ha actualment al municipi per a la mateixa franja d'edat (27 joves, entre 16-20 anys). Per altra banda, també s'observa que si bé entre els ex usuaris/àries d'aquest centre la proporció de noies participants era baixa respecte a la dels nois (19 nois – 2 noies), en relació als usuaris i usuàries actuals, aquesta proporció s'ha anat equilibrant força (6 nois – 7 noies).

En el cas del Servei d'Activitats Esportives, la inscripció de l'equip de futbol Lixus, ens fa ser optimistes quant a la inserció dels joves marroquins en el municipi, tant per l'actitud propositiva mostrada pels joves amb aquesta iniciativa com per la resposta obtinguda per part d'aquest servei.

No hem pogut accedir a dades d'usuaris dels altres centres entrevistats, encara que les característiques i funcionament de les activitats que desenvolupen permetrien als joves només fer un ús més puntual d'alguns d'aquells equipaments, com és el cas del Centre Cultural, mitjançant els cursets que oferta, xerrades, exposicions, etc. i la Biblioteca, mitjançant la consulta al fons documental i principalment la connexió a internet.

Així, aquestes dades, a nivell quantitatiu, ens mostrarien una relativa normalització en la utilització dels serveis municipals per part dels joves en la

franja d'edat entre els 16-20 anys. Juntament amb això, pensem que l'estreta coordinació dels serveis municipals entrevistats i adreçats als joves, pel que fa a la programació i difusió de les seves activitats, així com l'intent que fan perquè totes arribin a l'IES Bellulla i a les AMPAs, posen les condicions per garantir l'accés en igualtat de condicions als joves marroquins escolaritzats en el municipi.

Tornant a les dades generals dels joves marroquins obtingudes a través del padró municipal, destacàvem la proporció majoritària, però, de joves marroquins entre els 21-30 anys enfront els de 16-20 anys. Encara que desconexem les característiques dels joves entre 21-30 anys, és dubtós que aquests puguin adequar-se a les condicions sociològiques que normalment considerem quan parlem de "joves", ja que previsiblement els marroquins d'aquesta franja d'edat es troben lligats a responsabilitats laborals i/o familiars. A més, donat que, com hem vist al capítol de "context", la immensa majoria dels joves d'aquesta franja d'edat no han estat escolaritzats al municipi, és probable que molts d'ells i elles tinguin, a més d'altres expectatives diferents a la de la majoria dels "joves", menys possibilitats de conèixer l'entorn i els recursos existents en el municipi.

A part de les possibilitats que aquesta població nouvinguda tingui d'inserir-se en dinàmiques d'oci, cal posar a l'abast d'aquests joves altres recursos que responguin a les seves necessitats socio-laborals, principalment l'aprenentatge de les llengües autòctones. No cal dir que aquest recurs facilitaria, a més, el seu coneixement de l'entorn i el seu procés d'integració i participació social en el municipi. En aquest mateix sentit, el Punt d'Informació Juvenil-SIJ pot ser un espai idoni per a la canalització d'informacions útils per aquest col·lectiu nouvingut al municipi i, aprofitant la ubicació d'aquest servei en el mateix espai que la Biblioteca Popular Frederica Montseny, pensem que aquesta podria també esdevenir un punt d'acollida, mitjançant l'adquisició de diaris i revistes en àrab. L'experiència en aquest sentit d'altres biblioteques populars ha estat molt exitosa quant l'ús i accés de població marroquina a aquest tipus de servei cultural.

La percepció de molts dels professionals entrevistats, quant a la baixa participació dels marroquins/nes, està també motivada en la manca de “participació activa” per part d’aquests (participació en “grups de col·laboradors” existents en alguns serveis, excursions, etc.); tal i com ens deia el director del Centre Cultural, Joan Gilabert, tot remarcant les dificultats que aquests joves tenen de passar “d’un consum passiu a un consum actiu” de les activitats d’oci.

Ja hem fet referència a la iniciativa de crear un equip de futbol –no federat- per part d’un col·lectiu de joves marroquins, la qual és un bon exemple de “consum actiu” de l’oci, sent que, al nostre parer, l’homogeneïtat nacional dels seus membres és una qüestió menor.

En tot cas, quan pensem en el “consum actiu” de les activitats de lleure és quan es fa més necessari conèixer l’opinió dels afectats –els joves marroquins- al respecte dels seus interessos, expectatives, etc. Per això, pensem que és important, per tal de completar la tasca iniciada i poder dinamitzar la participació dels joves immigrants en els serveis i teixit associatiu local, introduir-se i conèixer més a fons el col·lectiu jove marroquí de Canovelles.

El coneixement dels perfils i interessos dels joves podria resoldre, en part, un dels problemes expressats pels serveis municipals, en relació a la incertesa i inseguretat que manifesten respecte al grau d’adequació del que ofereixen a les demandes d’aquests joves. A més, la sensació d’impotència que manifesten davant el fet que no arriben a aquesta població, podria deixar entreveure la necessitat d’un suport afegit per dinamitzar la participació dels joves.

En aquest sentit, per part dels serveis municipals, potser més que insistir en la interlocució gairebé única amb l’Associació Lixus, entitat encara en fase incipient, caldria trobar determinades persones que per les seves característiques personals i socials poguessin fer de pont amb diferents condicions i sensibilitats dintre del col·lectiu marroquí. L’existència a Canovelles de joves escolaritzats al municipi i amb un grau alt de coneixement dels recursos existents, els quals, tal i com indiquen els serveis, ja fan de pont entre els nouvinguts i els equipaments municipals, proporciona un capital humà que

potser caldria potenciar. Entre aquestes figures, ens semblaria capdal privilegiar la promoció de noies marroquines, experiència que en altres indrets ha donat resultats molt positius en l'apropament i promoció de la participació de les joves. L'existència de grups amb categoria de "col·laboradors" en alguns serveis municipals, com en el Servei d'Activitats Esportives i en El Lokal, podria viabilitzar la promoció i integració d'aquestes "figures-pont".

Pel que fa als serveis municipals entrevistats, constatem una infrautilització del mediador intercultural marroquí del Consell Comarcal. Essent aquest un recurs ja existent a disposició de les institucions de la comarca i el qual compta amb una dilatada experiència en l'àmbit de la dinamització comunitària del col·lectiu marroquí a diferents municipis, comptar amb aquest professional podria ser molt profitós.

La proposta expressada per molts professionals de facilitar l'accés i participació dels joves a través de les seves famílies, sensibilitzant i informant aquestes sobre els recursos municipals existents en l'àmbit del lleure, podria també posar-se en pràctica. De la mateixa manera que es realitzen visites guiades a alguns equipaments municipals, com ara la Biblioteca Popular de Canovelles, adreçades a grups específics de població (gent gran, AMPAs), podria fer-se servir un format semblant amb les famílies immigrades, bé com a grup específic o bé integrat amb grups mixtos de mares i pares. Amb la temàtica del lleure se'ls podria fer un circuit de visites guiades als diferents equipaments municipals, comptant amb la figura d'un mediador intercultural per garantir i facilitar la comunicació amb les famílies marroquines, a més del suport d'altres recursos existents, com els materials produïts i editats en el marc del projecte *Calisdocopi*^{*}. En el contacte amb les famílies podrien implicar-se diversos agents, com ara l'Associació Lixus, les AMPAs, el Centre Obert Casa Nostra i l'educadora social, per esmentar només aquells que poden tenir un accés quotidià a algunes d'aquestes famílies.

^{*} El projecte *Calisdocopi* és un pla d'actuació per a la interculturalitat en el lleure i el promouen la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya i la Fundació Jaume Bofill.

Com a potencial dels serveis municipals, cal destacar l'estat de les instal·lacions i equipaments de Canovelles i, com ja hem dit abans, el seu grau de coordinació en la programació de les activitats. Això, afegit a la política municipal de cessió d'espais a les associacions, hauria de conduir a un escenari d'oci intercultural molt més definit. Aquest oci intercultural, entès com a una promoció de les relacions interpersonals i de la convivència entre joves de diferents orígens, podria promoure's bé des d'El Lokal, bé des del Centre Cultural i a partir de l'experimentació d'activitats provades en altres indrets i que podrien ser aplicables en aquí, com ara les "xarxes d'intercanvi de coneixements i habilitats". Aquesta activitat, que es situa dins l'àmbit de l'educació no formal, s'ha mostrat molt vàlida com eina de sensibilització, socialització i participació activa.

En el mateix sentit de promoure activitats atractives per a la participació activa d'aquests joves, d'acord a les entrevistes realitzades amb els joves marroquins així com a les experiències dutes a terme en altres indrets, destaquem aquelles que fan referència a l'ús de les noves tecnologies de la comunicació, com ara l'accés a l'internet* i la dinamització de l'esport.

Respecte a les associacions juvenils de Canovelles, com dèiem, les entrevistes evidencien la manca de participació de joves marroquins en aquestes. Si bé no podem mesurar el grau de coneixement d'aquestes entitats per part dels joves marroquins, sí podem afirmar el baix nivell de coneixement per part dels representants associatius entrevistats dels joves marroquins i, en general, del fenomen de la immigració extracomunitària al municipi.

La detecció de tòpics i estereotips, fruit d'aquest desconeixement, en els discursos d'aquests joves i en relació als marroquins s'acompanyen sempre, però, d'una consciència sobre el seu desconeixement així com d'una forta motivació per informar-se sobre la situació social, característiques i trets culturals dels marroquins. Juntament amb això, l'entusiasme que els

* L'experiència del TEB/Ravalnet (barri del Raval de Barcelona) és un bon exemple de dinamització comunitària des de la perspectiva intercultural i en l'àmbit de l'accés i ús de noves tecnologies.

representants de les associacions entrevistades mostren per l'activitat que proposen, per donar-la a conèixer i promoure una major participació en les seves entitats ens fa pensar que, a mitjà termini i mitjançant la satisfacció de les seves necessitats i propostes, podria comptar-se amb la implicació d'aquestes associacions per a l'acollida de la població nouvinguda al municipi.

La informació que demanden podria cobrir-se a partir de xerrades en espais de format reduït, que les mateixes associacions organitzessin amb el suport logístic i tècnic de l'administració local. La conducció de les trobades hauria d'anar a càrrec de persones que puguin aportar el seu coneixement del fenomen migratori, principalment marroquí, però alhora fossin properes a la realitat dels joves i de Canovelles. A vegades, les dificultats per trobar algú que reuneixi ambdós requisits pot resoldre's amb la presència de més d'una persona que puguin complementar-se en aquell sentit. Les informacions haurien d'anar encaminades a sensibilitzar aquests joves i especialment prevenir actituds criminalitzatòries cap als grups de joves marroquins, mitjançant arguments que donin compte de la complexitat del fenomen migratori extracomunitari al nostre país, desvetllant les causes socioestructurals que en molts casos, per exemple, obliguen aquests nois a replegar-se en sí mateixos.

La sensibilització als joves de Canovelles també podria realitzar-se a partir de l'Institut, mitjançant la provisió de materials de suport sobre la immigració i la interculturalitat al professorat del centre*.

La difusió de les activitats que promouen les entitats entrevistades podria anar unida a la iniciació en la seva pràctica a joves de Canovelles, mitjançant El Lokal, el Centre Cultural i l'Institut, per esmentar aquells equipaments que alguns dels entrevistats han proposat. La naturalesa i format de moltes d'aquestes activitats (futbolí, escacs, jocs de rol, teatre,...) podria fer-les cabre

* Durant el treball de camp, es lliurà a la directora de la Biblioteca Popular Frederica Montseny, un llistat de recursos pedagògics de suport a professorat de secundària sobre la interculturalitat, la pau i els drets humans.

en el marc de propostes més àmplies, com les “xarxes d’intercanvi de coneixements”.

Finalment, el consell d’entitats què s’està intentant concretar des de l’Ajuntament podria ser un espai idoni per respondre a la demanda de les associacions, de major coordinació entre el teixit associatiu i de participació ciutadana, a més d’obrir possibilitats per a l’intercanvi i coneixement de l’Associació Lixus i a la implicació i major disposició de les entitats per a la participació d’immigrants.

6. Documents consultats

Alegre Canosa, M.A. & Herrera Aragon, D. : **Escola, oci i joves d'origen magribí. El sentit de la inserció social de les segones generacions de famílies immigrades. El cas de Mataró.** Materials de joventut Nova Etapa 14, Diputació de Barcelona, gener 2000

Pascual i Saüc, J: **Pla d'Acollida i promoció dels immigrants no comunitaris al Vallès Oriental. Primer diagnòstic.** Associació per a l'Estudi i la Promoció del Desenvolupament Comunitari (DC), març, 1998 (Document inèdit).

Documents Ajuntament de Canovelles:

Serveis tècnics Ajuntament de Canovelles, Domínguez, M. & Gilabert, J.: **I tu què en penses? Consulta als joves de Canovelles.** Ajuntament de Canovelles, 1997

Ajuntament de Canovelles: "Pla de transició escola treball" (es recullen informacions i propostes del Servei d'Educació; Servei de Foment; Servei de Joventut i Serveis Socials). Desembre, 2000 (Document inèdit)

Ajuntament de Canovelles: **Petita Història de la vida associativa de Canovelles** (text de Josep Verde Aldea i il·lustracions de Pilarín Bayés). Editorial Mediterrània, Barcelona, juliol, 2001

Annex 1

Llistat dels contactes realitzats

➤ **Entrevistes a serveis municipals:**

- ✓ 10.10.00 - Servei Educació (tècnic Educació)
- ✓ 06.04.01- Servei Informació Juvenil –SIJ (informadora)
- ✓ 24.04.01- Servei d'Activitats Esportives –SAE (director)
- ✓ 26.04.01- Servei d'Ocupació Local –SOL (agent d'acompanyament a la inserció laboral)
- ✓ 02.05.01- Biblioteca Popular Frederica Montseny (directora)
- ✓ 04.05.01- Centre Cultural de Canovelles (director)
- ✓ 04.05.01- Serveis Personals de Canovelles (educadora social)

➤ **Entrevistes a associacions del municipi:**

- ✓ 11.05.01- Grup de teatre Dadaboó (directora)
- ✓ 11.05.01- Club d'escacs (president)
- ✓ 18.05.01- Grup de Geganters (president)
- ✓ 18.05.01- Associació LIXUS (membre)
- ✓ 19.06.01- Club de Rol Wizards & Warriors (president)
- ✓ 03.10.01- Colla de Diables (membre grup)

➤ **Entrevistes a joves:**

- ✓ 18.05.01- Jove marroquí 30 anys
- ✓ 04.10.01- Jove marroquí 17 anys

➤ **Entrevistes de seguiment del projecte amb l'Àrea de Serveis Personals de Canovelles:**

- ✓ 28.03.01- Àrea Serveis Personals (Coordinadora)
- ✓ 02.05.01- Àrea Serveis Personals (Coordinadora)
- ✓ 18.06.01- Àrea Serveis Personals (Coordinadora)
- ✓ 03.09.01- Àrea Serveis Personals (Coordinadora)